

Bod č. 4. Dobrovoľníctvo, seniori a samospráva

Predkladá: Združenie miest a obcí Slovenska

Napriek relatívne dlhému obdobiu od prijatia zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa dobrovoľníctvo ako súčasť systémových politík a opatrení na komunálnej úrovni vyskytuje ojedinele. Neznamená to, že by dobrovoľnícke aktivity neboli realizované a podporované zo strany samospráv, napríklad spoluprácou pri rôznych aktivitách, či v dotačných programoch miestnej územnej samosprávy, nakoľko až na veľmi malé samosprávy je takmer v každej obci formalizovaná, alebo aj neformalizovaná skupina aktívnych obyvateľov vyvíjajúcich dobrovoľnícke aktivity. Neraz bez toho, aby svoju aktivitu vnímali ako dobrovoľníctvo. Medzi inštitucionalizované subjekty združujúce osoby venujúce sa aj dobrovoľníckej činnosti možno bezpochyby zaradiť miestne organizácie JDS, hasičov, poľovníkov, SČK, cirkevné spolky, športové kluby.

Mestá a obce, ktoré majú partnera na strane subjektov občianskej organizovanosti venujúceho sa dobrovoľníctvu, ako téme, postupne zavádzajú systémové prvky podpory dobrovoľníctva do vlastných koncepcných, strategických, normatívnych, či realizačných dokumentov a opatrení, vrátane zapájania takto organizovanej skupiny osôb aj do konzultačných platforiem a menovaných orgánov (komisií).

Primárnou ideou podpory a koordinácie dobrovoľníckych aktivít je úsilie o účelnosť napĺňania verejných záujmov, prípadne iných skupinových záujmov v súbehu s vytváraním podmienok na sebarealizáciu dobrovoľníkov v zmysluplnej oblasti. Je možné konštatovať, že najmä u väčších miest má podpora dobrovoľníctva už štandardizovanejšiu podobu, i keď plné využívanie inštitútov zákona o dobrovoľníctve a systematická koordinácia dobrovoľníckych aktivít ešte nie je bežnou praxou.

Zjednodušene možno subsumovať jednotlivé úrovne systémového narábania s dobrovoľníctvom z pohľadu samosprávy do piatich úrovní. Za primárny systémový prvok vo vzťahu k koordinácii a podpore dobrovoľníctva zo strany samosprávy je definovanie okruhov dobrovoľníckych aktivít z pohľadu potrieb mesta a jeho obyvateľov. Sekundárne je systém registrácie dobrovoľníkov pre jednotlivé aktivity. Terciárnou oblasťou je tréning a osobný rozvoj dobrovoľníka podporovaný samosprávou (realizovaný môže byť prostredníctvom partnerských organizácií). Štvrtou oblasťou je systém kompenzácie prípadných výdavkov v priamej súvislosti s vykonávaním dobrovoľníctva. Piatou oblasťou je systémová podpora dobrovoľníctva (voľné vstupy na podujatia, rozvojový tréning, zapájanie do správy vecí verejných, verejné podporovanie dobrovoľníctva zo strany politickej reprezentácie, či zohľadnenie rozsahu dobrovoľníctva v miestnych daniach). Za šiestu, skôr už nadstavbovú úroveň možno považovať medziobecnú, alebo aj medzinárodnú spoluprácu v téme podpory dobrovoľníctva (výmenné dobrovoľnícke stáže, spoločné a koordinované dobrovoľnícke aktivity viacerých obcí).

Vo vzťahu k seniorom možno vnímať dve hlavné oblasti realizovania dobrovoľníckych aktivít. Prvou je dobrovoľníctvo zamerané na seniorov, najmä v oblasti starostlivosti

o seniorov (t.j. voľnočasové aktivity v zariadeniach, respektíve v rámci rôznych foriem sociálnych služieb, ale aj tzv. návštevná služba a ďalšie). Druhou je oblasť dobrovoľníctva samotných seniorov, ktorá môže zahŕňať aj vyššie uvedené aktivity zamerané na seniorov vyžadujúcich už určitú mieru starostlivosti, či aspoň asistencie, alebo celú škálu v rôznych oblastiach všeobecne prospešných aktivít, vrátane aktivít zameraných na aktívne starnutie v celej šírke, od aktivít zameraných na zdravý životný štýl, či udržiavanie „vitality ducha“.

I napriek už spomenutej nízkej úrovne vtelenia právnej úpravy dobrovoľníctva do systémových nástrojov a mechanizmov miestnej územnej samosprávy a relatívne nízku úroveň tradície dobrovoľníctva „západného typu“ v slovenských podmienkach je možné konštatovať, že spolupráca s tradičnými organizáciami organizujúcimi, spravidla organizujúcimi dobrovoľníkov na úrovni členskej základne (Jednota dôchodcov Slovenska, Združenie kresťanských seniorov Slovenska, Fórum seniorov, Slovenský červený kríž a.i.) je na nadštandardnej úrovni. Taktiež je potrebné vnímať, najmä v mestách, no nie len, nárast záujmu o ad – hoc dobrovoľníctvo, tak individuálne (t.j. dobrovoľník s určitými preferenciami realizuje naplnenie svojich očakávaní cez rôznorodé iniciatívy, prípadne ich sám generuje) ako aj skupinové (skupina dobrovoľníkov realizuje svoje iniciatívy v rôznych oblastiach podľa spoločných preferencií). Pritom takéto ad hoc dobrovoľnícke aktivity nie sú nevyhnutne viazané na členstvo v dobrovoľníckych organizáciách, i keď niektoré aktivity, akými je napríklad príjem, využívanie a účtovanie grantov a pod. zastrešované aj právnickými osobami.

Využívanie dobrovoľníckej iniciatívy v oblasti poskytovaných sociálnych služieb je na Slovensku skôr nómum, než štandard. V tejto oblasti možno vnímať určitý náskok neverejných poskytovateľov, aplikujúcich aj menej formalizované postupy pri reflexii potrieb prijímateľov sociálnych služieb, vrátane vytvárania priestorov a podmienok pre realizáciu dobrovoľníckych aktivít. Vo verejných službách stále pretrváva určitý odstup od dobrovoľníctva v zariadeniach, aj keď aj to sa postupne mení. Medzi časté argumenty patrí ochrana prijímateľa pred možnými negatívnymi motívmi potenciálneho dobrovoľníka vstupujúceho do intímnej sféry prijímateľa, namietaným faktorom je aj nekvalifikovanosť prichádzajúcich dobrovoľníkov. Tieto argumenty však pri podrobnejšej analýze neobstoja a je potrebné poukázať na skutočnosť, že inštitút zmluvy o výkone dobrovoľníckej činnosti je dvojstranným záväzkovým aktom. Teda je možné právne ošetriť všetky štandardné povinnosti a oprávnenia dobrovoľníka vo vzťahu k výkonu dobrovoľníctva v oblasti sociálnych služieb. Navyše, pri vnútornej motivácii osoby pohybujúcej sa medzi zraniteľnými skupinami ani zamestnávateľ nemá nástroje na preverenie etických, morálnych alebo iných spôsobilostí na výkon pomáhajúcej profesie. Je na mieste taktiež povedať, že dobrovoľníckou činnosťou môže byť aj výkon kvalifikovanej práce (práce vyžadujúcej kvalifikáciu), ak takouto dobrovoľníckou kvalifikáciou dobrovoľník disponuje. V zahraničí sa objavujú aj finančne náročné kurzy, ktoré sú pre dobrovoľníkov sprístupňované za minimálne úhrady avšak certifikácia je limitovaná len na výkon dobrovoľníckej činnosti. Ide napr. o rôzne marketingové, fundraisingové, komunikačné výcviky. Nositeľ certifikátu nemôže deklarovať kvalifikáciu pred zamestnávateľom (spravidla s výnimkou zamestnania v dobrovoľníckych organizáciách), ale len pre účely výkonu dobrovoľníckej činnosti.

Je potrebné prízvukovať, že dobrovoľníctvo nemá slúžiť na nahrádzanie profesijných štruktúr ukladaných minimálnymi štandardmi služieb vo verejnom záujme, je však aplikovateľné tam, kde podmienky, v ktorých sú realizované služby neumožňujú nájsť adekvátnu odpoveď. Viaceré samosprávy, napríklad mesto Žilina, vníma v rámci SWOT analýzy komunitného plánu priestor pre rozvoj dobrovoľníctva.

Prehľad (výber) niektorých iniciatív

<http://dobra-dusa.sk/>

Projekt Dobrá duša vznikol v roku 2012 za podpory spoločnosti Hartmann – Rico a.s., ktorá prišla s myšlienkou zapojiť seniorov do aktívneho života. Starší ľudia sa cítia osamotení, väčšinou sa nemajú s kým porozprávať alebo stratili chuť do života. Chceme im týmto dopriať dôstojnú starobu a zaistiť im tak radosť zo života.

<https://dobrovolnici.ludialudom.sk/>

Darcovský portál ĽudiaĽuďom.sk dáva príležitosť pomôcť verejnoprospešným organizáciám či rodinám a jednotlivcom v núdzi nie len finančne, ale aj formou dobrovoľníckej práce. Platforma v oblasti dobrovoľníctva umožňuje organizáciám aj fyzickým osobám vytvoriť si kompletný profil dobrovoľníka alebo prijímateľa dobrovoľníckej pomoci, kde je možné nájsť informácie tak o dobrovoľníkovi, ako aj o organizácii hľadajúcej dobrovoľníka. ZMOS je partnerom projektu Ľudia Ľuďom.

<http://www.centrumdobrovolnictva.sk/>

Centrum dobrovoľníctva je občianske združenie, ktoré vzniklo začiatkom roku 2000. Jeho vznik bol podmienený najmä situáciou v meste Banská Bystrica, kde vzrastala potreba spojiť ľudí, ktorí chceli a chcú pracovať ako dobrovoľníci/dobrovoľníčky a organizácie, ktoré ich potrebovali a potrebujú.

Dobrovoľníctvo seniorov

Zahraničné pobytové stáže pre dobrovoľníkov vo veku 50+ v rámci programu GRUNDTVIG

<http://www.dobrovolnictvoba.sk/aktuality/dobrovolnictvo-na-senior-feste-2014--158>

Bratislavské dobrovoľnícke centrum dostalo priestor na prezentáciu dobrovoľníctva ako jedného zo spôsobu aktívneho starnutia na SeniorFeste Bratislava 2014 v Starej Tržnici.

<http://www.zpscemjata.sk/www/index.php/dobrovolnictvo>

V rámci podpory aktivizácie seniorov aj v Zariadení pre seniorov Harmónia, Prešov – Cemjata vytvárame priestor pre dobrovoľnícku činnosť. Veríme, že spolu s Vašou pomocou dokážeme naplňať stanovené ciele v rámci poskytovania kvalitnej sociálnej služby. Okrem toho sme presvedčení, že každá zmysluplne vykonaná činnosť obohatí nielen toho, kto ju prijíma, ale rovnako tak osobne aj profesionálne ovplyvní osobu, ktorá ju s láskou a úctou dokáže poskytnúť.

Viacere samospravy sa zapajaju do dobrovolnickych aktivít nie len ich organizovaním, ale podporujú dobrovolníctvo aj u svojich zamestnancov, náplň dobrovolnickych aktivít však má širší rozsah, než je cieľová skupina seniorov.

<http://www.keric.sk/sk/eds-meu2-163/412-dobrovolnictvo-pre-seniorov>

http://web.saaic.sk/lp/sk/doc/letaky/grundtvig/2013/Dobrovolnicke%20projekty%20pre%20seniorov_2013.pdf

<http://www.dobrovolnictvo.sk/news/show/3453/hladame-dobrovolnikov-seniorov---projekt-novy-zaklad-stareho-priatelstva>

<http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/dobrovolnictvo-seniorov-v-kniznici/o-projekte>

[http://www.researchgate.net/profile/Lukas_Pavelek/publication/257378680_Dobrovolnictvo_starch_ud/links/0deec52529212c88500000000.pdf](http://www.researchgate.net/profile/Lukas_Pavelek/publication/257378680_Dobrovolnictvo_starch_ud/links/0deec52529212c8850000000.pdf)

<http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/dobrovolnictvo-seniorov-v-kniznici/informacie-pre-dobrovolnikov>

<http://www.iuventa.sk/sk/Vyskum-mladeze/Vyskumy-katalog-dat/2012/Dobrovolnictvo-na-Slovensku-vyskumne-reflexie.alej>

<http://www.aksen.sk/aktivty/dobrovolnictvo-seniorov-pridajte-sa-aj-vy>

https://www.nadaciaorange.sk/media/files/zelena_pre_seniorov_2013_vyzva.pdf

<http://www.dobrovolnickecentra.sk/seniorskavymena>

<http://www.sancaoz.sk/sanca/preco-som-dobrovolnikom>

<http://www.dobrovolnictvoba.sk/aktuality/dobrovolnictvo-na-senior-feste-2014--158>

<http://www.teraz.sk/regiony/prievidza-dobrovolnici-seniori/50673-clanok.html>

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=28&cad=rja&uact=8&ved=0CEIQFjAHOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.banskabystrica.sk%2Fdownload_file_f.php%3Fid%3D512308&ei=cW11VdjsFYPjUdXNgbAJ&usq=AFQjCNH8TPv39HvwiTFiJLPQEf6sW8Wtw&sig2=3ghr9oKAHHn3Qqww4iORjw&bvm=bv.95039771,d.bGg

<http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/pb3.pdf>

<http://www.ssss.sk/projekt-dobra-dusa>

<http://nitra.dnes24.sk/ocenili-seniorov-dobrovolnikov-umiestnila-sa-aj-obetava-pani-libusa-z-nitry-176028>

<http://www.zpscsmjata.sk/www/index.php/dobrovolnictvo>

<http://www.zahorskabystrica.sk/wp-content/uploads/Zapisnica-z-23.7.2014-.pdf>

<https://dobrovolnici.ludialudom.sk/>

<https://www.sav.sk/journals/uploads/09101210Repkova2%20-%20OK.pdf>

<http://www.inprost.sk/v-prievidzi-je-dobrovolnictvo-vitane>
<http://www.senior.sk/view.php?cislocianku=2008031303>

<http://dobrovolnici.leaf.sk/pro-senior-planovac-medialnych-kampani/>

<http://www.i-psychologia.sk/view-217.php>

<http://www.socialne.zilina.sk/wp-content/uploads/2013/07/SWOT-analyza.pdf>

http://socia.sk/doc/naseprojekty/9_Prednaska%20Seniori%20ako%20dobrovolnici.pdf

http://socia.sk/doc/naseprojekty/9_Prednaska%20Seniori%20ako%20dobrovolnici.pdf

<http://www.ddraca.sk/index.php?action=uvod>

<http://www.slovenskecentrum.sk/sk/news/read/32>

<http://www.obecne-noviny.sk/je-dobrovolnictvo-cesta-k-zamestnaniu>

<http://www.ruzinovskeecho.sk/clanok/den-seniorov-v-ruzinove>

<http://www.centrumkalka.sk/dobrovolnici.php>

<http://www.nasemesto.sk/novinky/dobrovolnici-pocas-nasho-mesta-venuju-svoj-cas-aj-ludom-ktori-potrebuju-pomoc-druhych/>

<http://samaria.sk/galeria/2014/zelena-pre-seniorov/>

http://www.ucps.sk/clanok-100-2804/Dobrovolnictvo_v_podmienkach_Trnavskeho_samospravneho_kraja.html

<http://www.nitra.sk/news.php?extend.3502.526>

<http://www.dobrovolnictvo.sk/news/show/3661/lucia-svobodova-o-dobrovolnictve-so-seniormi>